

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURUL YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

Amaç

MADDE 1- (1)Bu yönergenin amacı, deney hayvanları ile yapılacak olan bilimsel araştırma, test, eğitim, öğretim gibi temel etkinliklerde kullanılan yöntem ve materyaller ile ilgili kabul edilen etik standartların uygulanmasına, yapılması planlanan işlemlerin sunulmasına, araştırma ve çalışma önerilerinin incelenmesi ve izin verilmesine, uygulamaların izlenmesine, deney hayvanları üzerinde yapılan bütün prosedürlerin kayıt altına alınmalarına ve bu prosedürlerin anında ya da geriye doğru izlenebilmelerine, bütün işlemlerin denetlenebilirliğinin sağlanmasına ve ilgili işlemlerin gerektiğinde sonlandırılmalarına ilişkin esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1)Bu Yönerge, deney amacıyla kullanılacak hayvanların kullanımından önce alınması gereken izinleri, bu amaçla hayvan deneyleri yerel etik kurulunun oluşturulması, bu kurulların çalışma usul ve esasları, görevleri, eğitim, denetim ve yükümlülüklerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1)Bu Yönerge 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 9 uncu ve 17 nci maddelerine, 15/02/2014 tarihli ve 28914 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik’e ve 13/11/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik’e dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4- (1) Bu Yönergenin uygulanmasında;

- a) Bakanlık: Orman ve Su İşleri Bakanlığını,
- b) BEÜ HADYEK : Bülent Ecevit Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu,
- c) Çalışma izni: Deney hayvanı kullanıcı, üretici ve tedarikçi kuruluşlara Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca verilen belgeyi,
- ç) CITES Sözleşmesi: 20/6/1996 tarihli ve 22672 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmeyi,
- d) Deney: Bilimsel amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürler bütünü,
- e) Deney hayvanı: Prosedürlerde kullanılan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri, canlı kafadanbacaklılar ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dahil, insan olmayan herhangi bir omurgalı canlıyı,
- f) Deney ünitesi: Hayvanlar üzerinde her türlü prosedür veya prosedürlerin gerçekleştirildiği, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında çalışma izni bulunan birimleri,
- g) Etik: Araştırmalarda kullanılacak hayvanlarla ilgili olarak insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, hayvana yönelik yapılacak tutum ve davranışa yol gösterici evrensel kuralları,
- ğ) Genel Müdür: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürünü,
- h) Genel Müdürlük: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünü,
- ı) HADMEK: Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunu,
- i) Hayvan Refahı Birimi: Üretici, tedarikçi, kullanıcı ve araştırmaya yetkili kuruluşlarda kurulması zorunlu olan, hayvanların refahı ve bakımından sorumlu, veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri veya veteriner sağlık teknisyeni unvanına sahip en az bir kişiden, kullanıcı kuruluşlarda ise bu unvanlardan birine sahip bir kişiye ilaveten biri yerel etik kurul üyesi olmak üzere en fazla üç kişiden oluşan birimi,
- j) İnsancıl öldürme metodu: Hayvanın kendi türüne has, en az fiziksel ve duyuşsal ağrı, eziyet ve sıkıntıya maruz kalacağı şekilde yaşamının sonlandırılmasını,

- k) İn vivo deney: Canlı ortamda yapılan deneyi,
- l) İyi laboratuvar uygulamaları: Klinik çalışmalar dışındaki sağlık ve çevre güvenliği çalışmalarının planlanması, yapılması, izlenmesi, kaydedilmesi, arşivlenmesi ve rapor edilmesi şartları ve yönetim usulleri ile ilgili kalite sistemini,
- m) Kullanıcı: Hayvanları prosedürlerde kullanmaya yetkili olan kişiyi,
- n) Kuruluş: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca çalışma izni bulunan, müstemilatı ile birlikte açık, kapalı, yarı açık, her türlü sabit ya da taşınabilir tesis, bina veya binalar grubunu,
- o) Proje: Tanımlanmış bilimsel bir amacı olan ve bir ya da daha fazla prosedürü kapsayan iş programını,
- ö) Prosedür: Hayvanların; doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dahil, iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ızdırap veya kalıcı hasara sebep olabilecek şekilde, bilinen veya bilinmeyen sonuçları olan, deneysel, diğer bilimsel veya eğitici amaçlarla kullanılmasını,
- p) Rektör : Bülent Ecevit Üniversitesi Rektörünü,
- r) Sekreteryaya: Etik kurullarda gerekli koordinasyonu sağlayan, yazışmaları yapan ve kayıtları tutan kişi veya kişileri,
- s) Tekniker: Lise öğrenimi üzerine iki yıl süreli Veteriner Sağlık Önlisans programlarından mezun olan kişiyi,
- ş) Teknisyen: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Tarım Meslek Lisesi Veteriner Sağlık Bölümü ile daha önce Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı olan Veteriner Sağlık Meslek Lisesi, Hayvan Sağlığı Memurları Okulu, Hayvan Sağlığı Memurları Meslek Lisesi okullarından herhangi birinden mezun kişiyi,
- t) TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu,
- u) Tür: Ortak özellikler taşıyan ve kendi aralarında döllenerek üreyebilen akraba canlıları içeren biyolojik grubu,
- ü) 3R ilkesi: Mümkün olan her durumda, canlı hayvan yerine bilimsel açıdan geçerli başka alternatif bir yöntem ya da deneme stratejisinin uygulaması, proje hedeflerinden ödün vermeden kullanılacak hayvan sayısının olabildiğince azaltılması, hayvanlara acı, eziyet, ızdırap çektirecek ve kalıcı hasar yapacak prosedürlerin iyileştirilerek hayvan refahının artırılmasını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Deney Hayvanının Kullanılma Amaçları, BEÜ HADYEK'in Kuruluş, Görev Süresi, Çalışma Yöntemi, Görev ve Yetkileri

Deney hayvanlarının kullanılma amaçları

MADDE 5 – (1) Deney hayvanlarının kullanılma amaçları aşağıda belirtilmiştir:

- a) Temel araştırmalar.
- b) Aşağıdaki amaçlardan herhangi birini taşıyan translasyonel veya uygulamalı araştırmalar:
- 1) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki hastalık, sağlık bozuklukları ve diğer anormalliklerin önlenmesi, tanı, tedavisi veya bunlardan kaçınma.
  - 2) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki fizyolojik bozuklukların incelenmesi, belirlenmesi, düzeltilmesi veya modifikasyonu.
  - 3) Hayvanların refahı ve tarımsal amaçlarla yetiştirilen hayvanların üretim şartlarının iyileştirilmesi.
- c) (b) bendinde belirtilen amaçlardan herhangi biri için, ilaçlar, gıda hammaddeleri, yem hammaddeleri, başka maddeler ve ürünlerin kalite, etkinlik ve güvenilirliklerinin geliştirilmesi, üretilmesi ve test edilmesi.
- ç) İnsan ve hayvan sağlığı ve refahı için doğal çevrenin korunması.
- d) Türlerin korunmasını amaçlayan araştırmalar.
- e) Mesleki becerilerin kazandırılması, sürdürülmesi veya geliştirilmesi için yüksek öğrenim veya eğitimi.
- f) Adli tıp araştırmaları.

BEÜ HADYЕК'in kuruluşu, çalışma yöntemi ve görev süresi

MADDE 6 –

(1) BEÜ HADYЕК aşağıdaki şekilde kurulur:

a) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi bakımından sorumlu ve deney hayvanları kullanım sertifikasına sahip, tam gün ünitelerde çalışan, hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl tecrübeli bir veteriner hekim.

b) Kurum içinde deney hayvanları ile çalışma yapan birimlerde görevli öğretim üyeleri arasından seçilen sekiz temsilci.

c) Kendisi ve birinci derece yakınları, hayvanlar üzerinde deneysel çalışma yapmayan ve kurum ile çıkar ilişkisi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.

ç) Kurum ile çıkar ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşuna üye Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.

(2) BEÜ HADYЕК'te görev alacak en az bir üyenin in vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl tecrübeli ve doktora veya tıpta uzmanlık derecesine sahip olması gereklidir. HADYЕК'te tıp veya veteriner hekim etiği uzmanlarının da bulunması tercih edilir. Kurul gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir, toplantılara davet edebilir.

(3) BEÜ HADYЕК üyelerinin görevlendirilmesi ile ilgili olarak;

a) BEÜ HADYЕК başkanı, başkan vekili ve üyeleri rektör onayı ile görevlendirilir.

b) BEÜ HADYЕК başkanı ve veteriner hekim BEÜ'nün tam zamanlı çalışanı olmak zorundadır. Bunun dışındaki üyeler, kurum veya kuruluş dışından da görevlendirilebilir.

c) Atamalar veya onay ile görevlendirilmelere dair değişiklikler bir ay içinde HADMEK'e bildirilir.

ç) Anılan Yönetmelik hükümlerine aykırı hareket ettiği tespit edilen kişiler BEÜ HADYЕК üyesi olarak görevlendirilemez.

(4) BEÜ HADYЕК sekretaryası, rektör onayı ile görevlendirilir. BEÜ HADYЕК'in düzenli çalışması, başvuruların alınması, değerlendirilmesi ve arşivlenmesi amacıyla ayrı bir çalışma birimi oluşturulur.

(5) BEÜ HADYЕК üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden atanabilir veya onay ile görevlendirilebilir. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye görevlendirilir.

(6) BEÜ HADYЕК yönergesi HADMEK tarafından onaylandıktan sonra faaliyetine başlar.

(7) BEÜ HADYЕК aşağıda belirtildiği şekilde çalışır:

a) BEÜ HADYЕК başkanının belirleyeceği gündemle en az ayda bir defa, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır.

b) Toplantılar başkanın yokluğunda başkan vekili başkanlığında yürütülür.

c) Kurul gerek gördüğünde alt kurullar oluşturabilir

ç) Kararlar oy çokluğu ile alınır. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.

d) BEÜ'de kullanılan tüm deney hayvanlarına ilişkin kayıtlar, hayvan refahı biriminde görevli deney hayvanı yetiştirilmesi, üretimi ve bakımından sorumlu veteriner hekim tarafından tutulur veya tutturulur. Söz konusu kayıtlarda temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yerler, kullanıcı kuruluşu geldiği tarih ve yapılan tüm işlemler bulunur. Bu kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.

e) BEÜ HADYЕК başvuru formu ve taahhütname formunu hazırlar.

f) Deney hayvanı kullanıcıları, sertifika almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekanlarında bu hayvanları barındıramazlar. Çiftlik hayvanlarıyla yapılacak araştırmalarda araştırma ekibi ekibinin içinde bir veteriner hekimin bulunması zorunludur. Bu durumda veteriner hekimin deney hayvanları kullanım sertifikası bulunması gereklidir. BEÜ

HADYEK onayına sunulan çalışmada, deney hayvanı kullanan kişinin kullanım sertifikası olmaması halinde bu çalışmaya onay verilmez.

g) Yapılan başvuru için BEÜ HADYEK, yaptığı değerlendirme neticesinde uygun, düzeltilmesi gerekir, şartlı olarak uygun ya da uygun değildir şeklinde karar verir.

ğ) BEÜ HADYEK kararı başvuru sahibine başvurunun yapıldığı tarihten itibaren kırk iş günü içinde yazılı olarak bildirilir. Bu süre proje değerlendirmesini de kapsar. Projenin karmaşıklığı veya birden çok bilim dalını ilgilendirdiği hallerde, BEÜ HADYEK sözü edilen süreyi bir defaya mahsus olmak üzere onbeş iş gününü geçmeyecek şekilde uzatabilir. Uzatma sebebi ve süresi gerekçelendirilerek, süre sona ermeden yürütücü bilgilendirilir.

h) Projelere azami beş yıl süre ile izin verilir, süre uzatımı talebi olması halinde, talebin gerekçelendirilmesi şartıyla ek süre verilebilir.

ı) Bütün başvurular ve alınan kararlar, tarih ve sayı numarası verilerek kayıt altına alınır. Kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.

i) BEÜ HADYEK, bir projenin yapılabilirliğini sınamak amacıyla az sayıda hayvan üzerinde ön deneylerin yapılmasını isteyebilir. Bu durumda kesin karar, “şartlı olarak uygun” kararı verilen projelerdeki usullere göre verilir.

j) İzin verilen projeler hayvan refahı ve onaylanan projeye uyulması yönünden yerel etik kurulu tarafından denetlenebilir. Hayvan refahını olumsuz etkileyecek bir uygulama veya onaylı projede herhangi bir değişiklik tespiti edildiğinde Yerel etik kurulu verilen izni iptal eder. İzin iptal edilmesi durumunda; hayvan refahı birimi tarafından, projede kullanılan veya kullanılması öngörülen hayvanların refahının olumsuz yönde etkilenmemesi sağlanır.

k) BEÜ HADYEK onayı alınan projede sonradan yapılacak değişiklik proje yürütücüsü tarafından BEÜ HADYEK’e yazılı olarak bildirilir ve BEÜ HADYEK’in onay vermesi halinde proje değişikliği yapılır.

l) Kayıtlar HADMEK’in ve Orman ve Su İşleri Bakanlığının denetimine açık tutulur. BEÜ HADYEK, gerektiğinde konusunda deneyimli uzmanların yazılı görüşlerini alabilir veya BEÜ HADYEK toplantısına davet ederek sözlü veya yazılı görüş isteyebilir.

BEÜ HADYEK’in yetkileri ve ilkeleri

MADDE 7-

(1) Yetkileri; Bülent Ecevit Üniversitesinde deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm uygulamaların BEÜ HADYEK tarafından onaylanmış olması zorunludur. Etik Kurul tarafından uygun bulunmayan çalışmalar Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde yapılamaz.

(2) BEÜ HADYEK aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır:

a) Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde üretim, yetiştirme ve deneysel çalışma süreçlerinde deney hayvanlarına kötü muamele edilmesini engellemek.

b) Deney hayvanlarının aşağıda belirtilen amaçlar kapsamında kullanımını sağlamak.

1. İnsan veya hayvan fizyolojik bozuklukların incelenmesi, belirlenmesi, düzeltilmesi veya modifikasyonu.

2. Hayvanların refahı ve tarımsal amaçlarla yetiştirilen hayvanların üretim şartlarının iyileştirilmesi.

3. İlaçlar, gıda hammaddeleri, yem hammaddeleri, başka maddeler ve ürünlerin kalite, etkinlik ve güvenilirliklerinin geliştirilmesi, üretilmesi ve test edilmesi.

4. İnsan ve hayvan sağlığı ve refahı için doğal çevrenin korunması.

5. Türlerin korunmasını amaçlayan araştırmalar.

6. Mesleki becerilerin kazandırılması, sürdürülmesi veya geliştirilmesi için yüksek öğrenim veya eğitim.

c) Deney hayvanlarında yapılacak işlemlerde ağrıyı en aza indirecek yöntemlerin kullanılmasını sağlamak.

ç) Eğitim amaçlı kongre, konferans ve seminerlerde ağrı ve acı veren uygulamaların yapılmaması.

d) Deney hayvanlarının, türüne uygun şartları hazırlamak ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel şartların teminini sağlamak.

e) Canlı hayvanlarda yapılacak deney amaçlı çalışmaların sorumlu veteriner hekim gözetiminde yapılmasını sağlamak.

f) Deney hayvanı bakımının yeterli eğitimi almış personel tarafından uygun şartlarda yapılması.

g) Araştırmacılar tarafından deneysel hedef noktaların (son noktaların) belirlenmesini sağlamak,

ğ) Alternatif invitro bir yöntem varsa hayvan deneyinin etik yönden onaylanmaması ve daha önceden ayrıntılı olarak yapılmış deneylerin tekrar hayvanlar üzerinde yapılmaması.

h) Deney için en uygun hayvan türü ve yöntemin seçilmesini ve bilimsel olarak anlamlı sonuç verebilecek en az sayıda hayvan kullanılmasını sağlamak.

ı) Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerde uygun anestezi usulünün uygulanmasını ve araştırmalarda uygun ağrı kesici ve anestezi kullanılmasını sağlamak.

i) Anestezinin, hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda yapılmaması.

j) Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için veteriner hekim kararı ile;

1) Anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici ile tedavi edilmesini, tedavi edilmesi mümkün değilse insancıl bir metotla öldürülmesini,

2) Deney hayvanının araştırma sürecinde ya da sonunda hayatına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılmasını,

3) Şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal hayatını sürdüremeyecek duruma gelen deney hayvanları ile sağlığı ve çevresi için risk oluşturabilecek deney hayvanlarının insancıl bir metotla yaşamalarına son verilmesini sağlamak.

k) Araştırmada kullanılan deney hayvanlarına yaşadıkları sürece sağlıklı yaşam şartlarının teminini sağlamak

1) Hayvanları ağır, uzun süreli acıya maruz bırakacak ve düzeltilmesi mümkün olmayan deneylerin yapılmamasına, eğer araştırmadan elde edilecek fayda önemli ise etik ilkeler ile hayvanların çekeceği acı dikkate alınarak karar vermek.

m) Bilimsel hedeften uzaklaşmadığı ve hayvanın refahının bozulmadığı sürece hayvanlar üzerinde birden fazla uygulama yaparak, deneyde kullanılan hayvanların sayısını azaltmak.

n) Deneyde kullanılarak ölen hayvanların doku ve organlarının paylaşılması kapsamında diğer başvurularda değerlendirilmesini sağlamak.

o) Bülent Ecevit Üniversitesi hayvan refahı biriminin denetiminde gerçekleştirilecek prosedürlere izin vermek.

ö) İnsan ve hayvan sağlığına katkı sağlayacak, bilgiyi artıracak ya da toplumun iyiliğine olacak uygulamalar tasarlamayı ve bunları icra etmeyi cesaretlendirmek

BEÜ HADYEK'in görevleri

MADDE 8 -

a) Yapılacak başvurular ile deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek yapılacak işlemlere ilişkin protokolleri onaylamak veya gerekçeli olarak ret etmek.

b) Bülent Ecevit Üniversitesinde deney hayvanı kullanılması sürecinin 3R ilkelerine ve etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini denetlemek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak.

c) Deney hayvanı kullanılarak elde edilenlerle aynı veya daha yüksek düzeyde bilgi sağlayabilecek ancak hayvan kullanılmayan veya en az sayıda hayvan kullanılan ya da daha az acı verilen prosedürler içeren alternatif yöntemlerin geliştirilmesine ve doğrulanmasına katkıda bulunacak ve bu alanda araştırmayı teşvik edecek uygulamalar yapmak.

ç) Deney hayvanları üzerinde yapılacak işlemlerin onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, gerektiğinde sonlandırmasına karar vermek.

- d) Bülent Ecevit Üniversitesinde deney hayvanlarıyla çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak ve deney hayvanı kullanım sertifikası bulunması şartıyla hayvan deneyleri yapılmasına izin vermek. Bu amaçla gerektiğinde sertifika programları düzenlemek.
- e) Deney hayvanlarının üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil şartları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar şartlarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek.
- f) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili olarak istatistiki veri tabloları ile yıllık faaliyet raporunu hazırlayarak HADMEK'e sunmak.
- g) Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan atıklar ve tıbbi atıkların 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesince bertarafını sağlamak.
- ğ) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun ve ilgili mevzuatın getirdiği hükümler çerçevesinde, deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.
- h) Düzenlenecek eğitim sertifika programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmek.
- ı) Düzenledikleri sertifika eğitim programları ve eğitim sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri HADMEK'e bildirmek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Deney Hayvanı Ve Araştırmalara İlişkin Hususlar

MADDE 9 –

(1) Deney Hayvanı BEÜ HADYEK tarafından yapılan düzenlemelere uygun olarak alınmış bir genel veya özel istisna olmadıkça, Bülent Ecevit Üniversitesindeki çalışmalarda kullanılacak Fare, Sıçan ve Tavşan türlerinin kayıtlı yasal deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış olması şartı aranır.

(2) Anestezi ve anestezi uygulanması

a) Anestezi kullanımına uygunsuz bir durum olmadıkça, prosedürler genel veya sınırlı uyuşturma altında yapılır. Gerektiğinde ağrı, eziyet ve sıkıntının asgariye indirilmesine imkân veren analjezi veya başka metotlar kullanılabilir. Şiddetli ağrılara yol açabilecek ciddi yaralanmaları içeren prosedürler anestezi olmadan uygulanmaz.

b) Anestezi kullanımında anestezinin hayvan için prosedürden daha travmatik olup olmadığı ve anestezinin prosedürün amacına uygun olup olmadığı dikkate edilir.

c) Hayvanlara ağrı hissetmesini engellemek amacıyla anestezik veya analjezik dışında başka bir ilaç verilmemelidir. Aksini gerektirecek bir durumun oluşması halinde, anestetik veya analjezik rejimin ayrıntıları hakkında bilimsel bir gerekçe sağlanır.

d) Anestezinin etkisi geçmeye başladığında sıkıntı çeken bir hayvan, prosedürün amacına uygun olması şartıyla, ameliyat sırası ve sonrasında analjeziklerle veya başka ağrı kesici yöntemlerle tedavi edilir.

e) Prosedür amacına ulaşır ulaşmaz, hayvanın sıkıntısını en alt düzeye indirmek için uygun önlem alınır.

(3) Öldürme ve Deneylerde Şiddet Sınıflandırması

a) Prosedürün sonunda, hayvanın yaşamasına ilişkin karar veteriner hekim tarafından verilir. Prosedür sonunda hayvan orta veya şiddetli ağrı, eziyet, sıkıntı ve kalıcı hasarla yaşamaya devam edecekse uygun yöntemle öldürülmesine karar verilir.

b) Tüm prosedürler vaka bazında hafif, orta, şiddetli veya düzelmez olarak sınıflandırılır. Şiddetin sınıflandırılması Gıda ve Tarım Hayvancılık Bakanlığı tarafından 13.12.2011 tarihli 28141 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah Ve Korunmasına Dair Yönetmelik" te belirtildiği gibi yapılır.

(4) Hayvanların deneylerde tekrar kullanımı

- a) Daha önceki deneylerin gerçek şiddeti “hafif” veya “orta” ise,
- b) Hayvanın genel sağlık durumu tamamen eski haline dönmüşse,
- c) Yeni deney “hafif”, “orta” veya “ düzelmez” olarak sınıflandırılmışsa,
- ç) Hayvan üzerinde daha önce gerçekleştirilen prosedürleri değerlendirebilecek bir veteriner hekim tarafından uygun bulunmuşsa,

İstisnai durumlarda, (a) bendini uygulama dışı bırakacak şekilde ve hayvanın veteriner hekim tarafından muayene edilmesinden sonra, hayvanın şiddetli acı, ızdırap veya eşdeğerini içeren bir deneyde birden fazla kullanılmaması şartıyla bir hayvanın tekrar kullanılmasına izin verilebilir.

(5) Deneyin sonlandırılması

a) Deneyle ilgili olarak daha fazla gözlemin yapılamayacağı hallerde ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyları ve nesilleri artık takip edilmiyorsa veya sürekli devam eden bir şekilde iğne batırılmasına eşdeğer ya da daha fazla acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar yaşamaması bekleniyorsa deney sonlandırılır.

b) Deneyin sonunda, bir hayvanın yaşamaya devam etmesine dair karar bir veteriner hekim tarafından alınır. Bir hayvanın yaşatılmaya devam etmesi durumunda, sağlık durumuna uygun bakım ve barınma hizmeti sağlanır. Hayvan orta veya şiddetli acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar yaşamaya devam ediyorsa öldürülür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim

MADDE 10-

1) Eğitim Sertifikası Programı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın 12.12.2007 tarihinde yayınladığı 2007/11 sayılı Genelgede belirtilen Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası Eğitim Programına uygun olarak düzenlenecektir.

2) Bu yönerge hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika programlarına kayıt yaptırarak devam ve başarı şartlarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Deney hayvanları kullanım sertifikası, BEÜ HADYЕК başkanı ve rektör tarafından imzalanır.

3) BEÜ HADYЕК düzenleyecekleri sertifika eğitim programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmekle yükümlüdür.

4) BEÜ HADYЕК bakım besleme ve etik konularda eğitim programları hazırlayarak görevli personelin eğitimini sağlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Etik Kurula Başvuru, Değerlendirme ve Karar

Başvuru

MADDE 11-

1) Bülent Ecevit Üniversitesi bünyesinde yapılacak olan her türlü araştırma projesi, tez (uzmanlık, bilim uzmanlığı ve doktora) çalışmasına yönelik hayvan deneyleri ve gözlemleri ile eğitim amaçlı uygulamalar için Etik Kurul onayı alınması mecburidir.

2) Etik Kurul başvuruları, “Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu Başvuru Formu doldurularak ekleri ile birlikte Kurul Sekreterliğine teslim edilir. Başvuruların, tez çalışmalarında “Yürütücü” sıfatıyla “Danışman Öğretim Üyesi” tarafından, diğer araştırma projelerinde ise doktoralı veya eşdeğer derecede sahip “Proje Yürütücüsü” tarafından yapılması gereklidir.

Başvuruların değerlendirilmesi ve karar

MADDE 12- (1) Usulüne uygun olarak yapıldığı saptanan başvurular, incelenmek üzere Etik Kurul Başkanı tarafından belirlenen raportörlere sekreteryaya tarafından iletilir. Raportörler başvuru ile ilgili inceleme sonucunu 30 gün içerisinde Etik Kurul sekreteryasına bildirir. Raportörün görüşünü hazırlamasını takiben, ilk Etik Kurul toplantısında başvuru gündeme alınarak değerlendirilir. Uygun, düzeltilmesi gerekir, şartlı olarak uygun ya da uygun değildir şeklinde karar verilir. Başvuru hakkında kesin karar verilerek başvuru sahibine bildirilir. Bu süre 45 günü geçmez. BEÜ HADYEK detaylı incelemeye gerek duyulması halinde bir defaya mahsus 15 gün ek süre verebilir. Etik Kurul üyelerine ait başvurular görüşülürken ilgili kurul üyesi görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.

Düzeltilmesi gerekir kararı verilen başvurular, başvuru sahibi tarafından düzeltildikten sonra Etik Kurul tarafından tekrar değerlendirilir. Koşullu olarak uygun kararı verilen projeler, Etik Kurul tarafından belirlenecek bir süre boyunca izlenip, istenen koşulların yerine getirilip getirilmediği değerlendirildikten sonra uygun ya da uygun değildir şeklinde karara bağlanır.

Deneyisel araştırma projesinde Etik Kurul onayı alındıktan sonra projedeki ve çalışmaya katılacak kişilerdeki değişiklikler Etik Kurula yazılı olarak bildirilir ve onayı alınır.

Çalışmaların yayınlanmasında BEÜ HADYEK onayı alınmıştır ifadesi yer alacaktır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kayıt

MADDE 13- (1) Deney hayvanlarının kayıt altına alınması ve kimliklendirilmesi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Deneyisel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 34, 35 ve 36 ncı maddelerine göre yapılır. Kayıtlar HADMEK kararı doğrultusunda Bakanlıkça istenilen istatistik formlarında belirlenen bilgileri kapsar.

Gizlilik

MADDE 14- (1) Etik Kurul yazışmaları gizli olup ilgili Yönetmelikte belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi verilmez.

Yürürlükten Kalkan Hükümler

MADDE 15 - Bu Yönergenin HADMEK tarafından kabul edilerek yürürlüğe girmesi ile 16.07.2008 tarih 2008/12-5 sayılı Üniversitemiz Senato Kararı ile kabul edilen ve Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu’nun 01.12.2008 tarih ve 09 sayılı Kararı gereğince onaylanan “Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu Yönergesi” yürürlükten kalkar.

Yürürlük

MADDE 16- (1) Bu Yönerge HADMEK tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17- (1) Bu Yönerge hükümleri Bülent Ecevit Üniversitesi Rektörü tarafından yürütülür.

EK: BEÜ HADYEK BAŞVURU FORMU

Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu’nun 19.02.2016 tarihli ve 42 sayılı kararı gereği onaylanmıştır.

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu Başkanlığı'na

“.....” başlıklı çalışmanın Etik Kurul’da değerlendirilmesi için gereğini arz ederim.

.... / .... / 201..

Proje Yürütücüsünün
Unvanı
Adı Soyadı
İmzası

Eki:

- 1- Etik Kurul Başvuru Formu
- 2- Taahhütname
- 3- Konu ile İlgili güncel iki (2) makalenin tam metni

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU
BAŞVURU FORMU

A. PROJE GİLGİLERİ

Projenin Adı:
İngilizce Adı:

Projenin Türü	
Laboratuvar Çalışması	☐
Eğitim	☐
Araştırma Projesi	☐
DeneySEL Test	☐
Doktora Tezi	☐
Yüksek Lisans Tezi	☐
Uzmanlık Tezi	☐
Diğerleri	☐

Proje Desteği	
Yok	☐
BEU BAP	☐
TÜBİTAK	☐
Diğerleri (Belirtiniz)	☐
A)	☐
B)	☐

Proje Yürütücüsü	
Adı-Soyadı, Unvanı	
Kurumu	
Anabilim Dalı	
İş Telefonu	
Cep Telefonu	
Başvuru Tarihi	
Başvuru Tipi	Yeni Başvuru ☐ Değişiklik (Eski Protokol no) ☐

Araştırmaya Katılacak tüm Araştırmacıların Listesi						
Adı-Soyadı Ünvanı	Fakülte/ Anabilim Dalı	Projedeki Görevi	Deney hayvanları kullanım sertifikası var mı?	E-mail	Telefon	İmza

Projenin Amacı ve Önemi (Konu ile ilgili güncel iki (2) makalenin tam metni başvuru formuna eklenecektir)

Projenin Yöntemi (Detaylı açıklanmalıdır)

B. KULLANILACAK HAYVANLARLA İLGİLİ BİLGİLER

Deney Hayvanı Kimliği							
Kullanılacak Hayvan Türü	Cinsiyeti	Yaşı	Sayısı	Deney Hayvanının Temin Edileceği Yer	Deneyin Yapılacağı birimler	Deney Hayvanları Bulunduğu Laboratuvardan Dışarı çıkacak mı?	

Uygulamalarda Deney Grupları ve Sayıları

Grup Adı	Gerekli Minimum Hayvan Sayısı	Tekrar Sayısı	Kullanılan Toplam Hayvan Sayısı
Grup I			
Grup II			
Grup III			
Grup IV			
Grup V			
Toplam			

Her gruptaki hayvan sayısını neye göre hesapladığınızı ve kullanılacak istatistiksel yöntemleri açıklayınız

C. Deneyle İLGİLİ BİLGİLER

Deneyde Kimyasal, Biyolojik Maddeler ve Farmakolojik ajanlar kullanılacak mı? Kullanılacaksa Kullanım Amacını ve Etkilerini Yazınız.

	Adı	Türü	Uygulama Amacı	Uygulama Dozu (mg/kg)	Uygulama Yolu/Şekli	Uygulama Sıklığı
İlaç 1						
İlaç 2						
İlaç 3						
İlaç 4						
İlaç 5						

Post-Operatif Bakım

Hayvanların Yaşamları Boyunca Acı ve İzdırap Çekmemesi ya da Çektikleri İzdırapın Azaltılması İçin Alınacak Önlemler:

Hayvanların Birden Fazla Projede Kullanılıp Kullanılmayacağı:

D. DENEYİN SONLANDIRILMASI

Deneyin Sonlandırma Süresi

Ötenazi Uygulanacaksa İnsancıl Öldürme Metodunun Belirlenmesi

E. HAYVAN SAĞLIĞI, KARANTİNA, KOŞULLANDIRMA, BARINAK ÖZELLİKLERİ, ÇEVRESEL ETKİLER VE KORUNMA ŞARTLARI

Kullanılacak karantina ve koşullandırma yöntemleri varsa açıklayınız

Herhangi özel bir barınak, ekipman ya da hayvan bakımı (özel kafes, su, özel diyet, ilaç uygulaması ya da atık kontrolü, vb.) kullanılacaksa açıklayınız.

Özel bir diyet uygulanmasının gerekçelerini ve deney hayvanlarının sağlığı üzerindeki etkilerini kısaca açıklayınız.

İnsanlara ya da başka hayvanlara zararı dokunabilecek ajanlar (enfeksiyon ajanı, kanserojen madde, radyoaktif ajan, biyolojik toksin, antineoplastik / sitotoksik ajan, değişik ilaçlar, rekombinant DNA ve diğerleri) verilen hayvanlar nerede barındırılacaktır?
Aşağıdaki tabloyu hayvan barınağında tutulan zararlı ajanları alacak hayvanlar için doldurunuz. Dörtten fazla ajan kullanılacak ise eklenecek olanları içerebilecek şekilde tabloyu çoğaltınız.

Tehlikeli Ajan	
Tehlikenin Türü	
Uygulama Miktarı	
Uygulama Yolu	
Hayvanın Maruz Kalacağı Süre	
Tehlike barınağa getirilecek mi? (Evet/Hayır)	
Tehlike barınakta iken diğer hayvanlara bulaşabilir mi? (Evet/Hayır)	
Tehlikenin barınakta bulunma süresi	

BİYOLOJİK MATERYALLER / HAYVAN ÜRÜNLERİ

Biyolojik materyal/hayvan ürünleri (hücre kültürleri, kan, hibridomalar, tümörler, monoklonal/poliklonal antikor, embriyonik kök hücreleri, vb.) kullanılacaksa adını, niteliklerini ve kaynağını belirtiniz.

F. GENEL BİLGİLER

Deney sırasında deney hayvanları laboratuvarını kullanma süresi:

Deneylere Başlama Tarihi:

Deneylerin Bitiş Tarihi:

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU
TAAHHÜTNAME

.../.../201..

Çalışmanın Tam Adı:
Çalışmadan Sorumlu Yürütücü:
Çalışma Ekibi:
1-
2-
3-

Diğer Görevliler:
1-
2-

- Bülent Ecevit Üniversitesi Deneysel Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurul Yönergeleri'ni okudum. Yönergeye uygun olarak çalışacağımı,
- Onay alınmış çalışmada; Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası bulunmayan kişilere deney hayvanlarında her hangi bir işlem yaptırmayacağımı,
- Çalışma sürecinde işlemlerde ve çalışma ekibinde yapılacak değişiklikler için Bülent Ecevit Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulu'nun iznini alacağımı,
- Çalışmanın bitimini müteakip 3 ay içerisinde Yerel Etik Kurulu'na bildireceğimi,
- Bu çalışma süresince Bülent Ecevit Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurul (HADYEK) Yönergesi'nde yer alan etik ilkelere uyacağımı, beklenmeyen ters bir etki veya olay olduğunda derhal Yerel Etik Kurula bildireceğimi,

Taahhüt ederim/ederiz.

(Adı, soyadı, İmza)

Çalışma Yürütücüsü:

Adres:
Telefon (İş):
Telefon (Cep):
E-posta:

Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu'nun 19.02.2016 tarihli ve 42 sayılı kararı gereği onaylanmıştır.